

Krótkie doniesienie – Short communication

Nowe stanowisko skupieńca lipowego *Oxycareus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) na Górnym Śląsku[†]

MATEUSZ ROLSKI*, DEMETRA DI LORETO, ANNA GRUSZKA

Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole

*autor do korespondencji: 128830@student.uni.opole.pl

Abstract. [New record of the lime seed bug *Oxycareus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) in Upper Silesia]. This note presents a new record of the invasive species *Oxycareus lavaterae* in Upper Silesia, Poland.

Key words: true bugs, distribution, invasive species, new record, faunistics, Upper Silesia, Poland.

Oxycareus lavaterae (Fabricius, 1787) jest pluskwia-kiem (Hemiptera) należącym do podrzędu Heteroptera i rodziny Oxycarenidae (Lis i in. 2019).

Gatunek ten został odnotowany po raz pierwszy w Polsce w 2016 roku w Rzeszowie (Hebda i Olbrycht 2016), następnie w Cieszynie i Brzegu (Gierlasiński i in. 2018). Stwierdzony został również we Wrocławiu, Nysie, Świdnicy, Oławie, Jaworze, Legnicy oraz w Opolu (Lis i in. 2019). Na Górnym Śląsku po raz pierwszy pojawił się w Raciborzu w 2019 roku, a następnie w Zdieszowicach (Lis i in. 2019). Kolejne stanowiska tego pluskwia stwierdzono również w Bukowie, Chorzowie, Chrzanowie, Górze Świętej Anny, Imielinie, Katowicach, Księżym Lesie, Piekarach Śląskich, Świętochłowicach, Tychach, Żorach oraz w Kochanowicach (Gierlasiński i Taszakowski 2013-2023; Domagała 2022). Obecnie w naszym kraju znany jest z ponad trzystu stanowisk (Gierlasiński i Taszakowski 2013-2023).

Samice tego gatunku osiągają rozmiary ciała dochodzące do około 5,5 mm długości i 1,75 mm szerokości, samce są nieco mniejsze od samic, bo osiągają do 5 mm długości i 1,5 mm szerokości (Nedvěd i in. 2014). Osobniki *O. lavaterae* mają czułki, głowę, tarczkę oraz przedplecze koloru czarnego. Pokrywy skrzydłowe tego owada mają rudobrazowy kolor oraz charakteryzują się trzema rzędami kropek na między-krywce. Membrana jest przezroczysta, może wydawać się biała lub srebrna w zależności od kąta padającego światła. Odwłok skupieńca lipowego ma ceglastoczerwony kolor, a sama listewka brzeżna jest w kolorze czarnym (Péricart 1998).

O. lavaterae jest gatunkiem fitofagicznym, najczęściej żerującym na roślinach z rodziny ślazowatych (Malvaceae) (Bunalski i in. 2019), na których często stwierdza się obumarcie podgryzane fragmentu rośliny (WIORIN 2022). Jest uważany za gatunek inwazyjny, ale w Polsce nie stwierdzono istotnych dla gospodarki szkód (WIORIN 2022).

Charakterystyczną cechą tego gatunku jest zbieranie się w duże (bo mogące liczyć, aż tysiące osobników) skupiska przed okresami zimy w celu wspólnej hibernacji (Nedvěd i in. 2014). *O. lavaterae* do zimowania wybiera zazwyczaj pnie drzew takich, jak lipy (*Tilia* L.), topole (*Populus* L.), płatany (*Platanus* L.) oraz kasztanowce (*Aesculus* L.).

Zimowanie jest dla tego gatunku momentem krytycznym, ponieważ nawet w obszarach o klimacie śródziemnomorskim w wyniku niskich temperatur ginie około 75% osobników (Lis i in. 2019). W Polsce śmiertelność gatunku jest jeszcze wyższa (Lis i in. 2019).

Według najnowszych badań, w gruczołach ślinowych znajdują się pierwotniaki należące do rodzaju *Phytomonas*, które są pasożytami roślin (w tym lipy) (Lis i in. 2019). Nie stwierdzono dotąd żadnych zakażonych tymi pasożytami roślin w wyniku pojawienia się na nich skupieńca lipowego, co może być dowodem na to, że pluskwia te nie żerują na tych gatunkach drzew (Lis i in. 2019).

Pojawienie się w naszym kraju tego owada może być związane z ocieplającym się klimatem oraz przeniesieniem go w przypadkowy sposób przez człowieka (Nedvěd i in. 2014). Niniejsza notatka faunistyczna prezentuje nowe stanowisko tego gatunku na Górnym Śląsku.

[†] Publikacja przygotowana w ramach studenckiej działalności naukowej.

Górny Śląsk: Gliwice-Łabędy, około 200 metrów od stacji PKP, idąc w kierunku północno-wschodnim (przybliżone koordynaty: 50.341778, 18.624560), UTM: [CA38]. Na przełomie października i listopada 2022 roku stwierdzono skupisko *Oxycarenus lavaterae* na lipie (*Tilia* sp.), na którym występowały w większości czerwone larwy i niewiele osobników dorosłych (ryc. 1).

Ryc. 1. Kolonia skupień lipowego (*Oxycarenus lavaterae*). Na zdjęciu widoczne są czerwone nimfy oraz uskrzydłone osobniki dorosłe (fot. M. Rolski, zdjęcie wykonano w październiku 2022. [**Fig. 1.** A colony of lime seed bug (*Oxycarenus lavaterae*). The photo depicts red nymphs, and winged adults (photo by M. Rolski, the picture was taken in October 2022)].

Podziękowania

Składamy najserdeczniejsze podziękowania Pani prof. dr hab. Barbarze Lis (Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski) za oznaczenie gatunku oraz uwagi dotyczące tekstu artykułu. Podziękowania kierujemy również do recenzentów za krytyczne uwagi do tekstu.

Piśmiennictwo – References

Domagała P. J. 2022 Nowe stanowisko *Oxycarenus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Heteroptera: Lygaeoidea: Oxycarenidae) na Górnym Śląsku. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **16**: 127–129. <http://doi.org/10.5281/zenodo.7292951>

Gierlasiński G., Tazsakowski A. 2013–2023. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <https://www.heteroptera.us.edu.pl>

Gierlasiński G., Kolago G., Rutkowski T., Tazsakowski A., Klejdysz T., Regner J., Fiedor M., Rakoczy T., Żurawlew P. 2018. Nowe stanowiska rzadkich i ciekawych pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **12**: 65–73. <http://doi.org/10.5281/zenodo.1468897>

Hebda G., Olbrycht T. 2016. *Oxycarenus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) – gatunek nowy dla fauny Polski. *Wiadomości Entomologiczne* **35**: 133–136.

Lis B., Kadej M., Mazurek J. 2019. Dane na temat rozprzestrzeniania się inwazyjnego gatunku *Oxycarenus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Heteroptera: Lygaeoidea: Oxycarenidae) w południowo-zachodniej części Polski. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **13**: 13–17. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2573662>

Nedvěd O., Chehlarov E., Kalushkov P. 2014. Life History of the Invasive Bug *Oxycarenus lavaterae* (Heteroptera: Oxycarenidae) in Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica* **66**: 203–208.

Péricart J. 1998. *Hémiptères Lygaeidae euro-méditerranéens – vol. 2. Systématique: seconde partie – Oxycareninae, Bledionotinae, Rhyparochrominae*. Paris: Fédération Française des Sociétés de Sciences naturelles, seria: Faune de France, France et Régions Limitrophes, 84 B, 453 ss.

WIORIN Katowice: [Oxycarenus lavaterae \(Fabricius, 1787\)](#). Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa [dostęp 12.11.2022].

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Otrzymano (received): 5 December 2022
Zaakceptowano (accepted): 9 February 2023